

OB RAZSTRELITVI SOVJETSKE JEDRSKE „SUPERBOMBE“**POSKUSI, KI VODIJO K UNIČENJU ČLOVEŠTVA****Kam se pomika radioaktivni oblak - Sedanja in bodoča nevarnost - Bliža se že zadnja dopustna meja**

V središču pozornosti svetovne javnosti je te dni vest, da je Sovjetska zveza v ponedeljek dala razstreliti na področju Nove Zemlje jedrsko bombo, katere uničevalna sila znaša kakih 30 megaton, to je 30 milijonov ton. Kolikšna je pravzaprav ta sila, še ni natančno znano, kajti Sovjeti novega poskusa doslej sploh niso niti naznanili. Amerikanci, Angleži, Japonci in drugi zahodnjaki pa ne morejo natančno ugotoviti jakosti eksplozije, ker nimajo primernih priprav. Nekateri strokovnjaki kljub temu sodijo, da je samo ob tem poskusu nastala tolikšna radioaktivnost, ki je enaka tretjini radioaktivnosti, katero so skupno povzročile vse dosedanje ameriške, sovjetske in ostale jedrske eksplozije na svetu.

S to razstrelitvijo so Sovjeti vsekakor odločno potolkli prvenstvo, ki so ga v preizkušanju tega strahotnega orožja doslej imeli Amerikanci. Svoj največji poskus so namreč ti izvedli 1. marca 1954, ko so razstrelili jedrsko bombo kakih 15 megaton (15 milijonov ton).

RAZSTRELITEV V TROPOSFERI

Zahodni izvedenci so mnenja, da je nova sovjetska eksplozija nastala v troposferi, se pravi v tisti prvi plasti zemeljskega ozračja, ki sega do višine 12 km nad Zemljo. V tej plasti je po razstrelitvi ostalo pet odstotkov radioaktivnosti, medtem ko je ostala prešla v stratosfero, to je v vrh-njo plast ozračja, ki sega do 110 km nad Zemljo.

Tistih pet odstotkov radioaktivnosti se zdaj s pomočjo vetrov pomika proti jugu, tako da bo zajela najprej področje osrednje Sovjetske zveze; na vrsto bi nato prišla Japonska, oziroma polotok Sahalin v vzhodni Aziji in nato bi jo vetrovi Tihega oceana ponesli proti zahodni obali Združenih držav in Kanade. Radioaktivna snov pade na Zemljo vsakokrat, kadar se ob svojem premikanju znajde v tistih delih ozračja, ki so nasičeni z vodno paro in zaradi znižanja temperature nastanejo v njih vodne kapljice, katere nato padejo na Zemljo v obliki dežja. Radioaktivna snov, ki nastane ob jedrskih poskusih, prihaja torej na Zemljo skupno z dežjem. Strokovnjaki trdijo, da bo radioaktivni oblak, ki ga je povzročila razstrelitev sovjetske »superbombe« lahko ubral drugačno smer in ne tiste, katero smo prej omenili, ker je njegova pot odvisna od različnih vetrov in drugih vremenskih pojavov. A že danes je gotovo, da se bo vsa radioaktivna snov v treh ali štirih tednih vlegla na Zemljo ali se raztopila v zraku.

SMRTO NEVARNI UČINKI

Oblak, ki se s področja Nove Zemlje pomika proti jugu, vsebuje radioaktivni jod, barij, stroncij 90 in druge slične prvine, ki so v določenih količinah smrtno nevarne za človeško zdravje. Znanstveniki zlasti poudarjajo nevarnost, ki jo predstavlja radioaktivna snov, katera je sedaj prešla v stratosfero, ker bo z leti postopno prehajala na Zemljo. Zdravje človeštva ni torej toliko v nevarnosti danes, temveč bo čedalje bolj ogroženo v bodočnosti, kajti samo učinek zadnje eksplozije bo po mnenju strokovnjakov trajal celih 12 let.

Radioaktivno snov, ki prihaja na Zemljo, sproti vsrkavajo razne rastline in po-

sredno tudi človek ter živali, ki se s temi rastlinami hranijo. V veliki nevarnosti so zlasti otroci, ker radioaktivna snov preide v njihove komaj razvijajoče se kosti. V majhnih količinah radioaktivnost še ni toliko življenjsko nevarna, a v večjih povzroča hude bolezn, kot je na primer levkemija, in počasno, a gotovo smrt.

Nihče seveda danes z natančnostjo ne ve, če se je z zadnjo sovjetsko razstrelitvijo toliko povečala radioaktivnost v zraku, da je zdravje človeštva že za vedno ogroženo. Večina zahodnih izvedencev je mnenja, da še ni bila prekoračena zadnja meja. Vsi pa soglasno poudarjajo, da se čedalje hitreje bližamo tej meji. Zato bi vsaka nadaljnja jedrska eksplozija bila usodna.

Hruščev: polemika z bombami

Od vsega, kar je doslej počel Nikita Hruščev, je tole njegovo razstreljevanje atomskih bomb najbolj nerazumljivo za logični razum. Z marsikaterim svojim dejanjem je že prisilil zahodne politike k reševanju ugank, da namreč najdejo v njih pravi pomen in smisel, toda s to serijo atomskih razstrelitev in zlasti še z najnovejšimi »superbombami« je prekosil vsa svoja dosedanja čudaštva. Vsak trezen človek z nekoliko kritičnega političnega razuma se mora vprašati, kaj hoče s tem doseči, in ne najde pravega odgovora. Ne, da bi ne bilo mogoče na to odgovoriti. Toda možnih odgovorov je preveč, da bi mogli biti vsi točni.

Najprej se nam seveda vsiljuje razlaga, da hoče s temi atomskimi razstrelitvami zastrašiti Zahod. Tisk in radijske postaje dosledno uporabljajo za te razstrelitve izraz »preizkusi«, toda te razstrelitve so vse prej kot preizkusi. Rusi so točno vedeli, kako te bombe funkcionirajo, preden so jih razstrelili, in jim niso potrebni več nikaki preizkusi. V resnici bi lahko govorili samo o zastraševalnih, terorističnih eksplozijah. Njihov pomen je grožnja Zahodu, naj ne ovira sklenitve ločene sovjetske mirovne pogodbe z Vzhodno Nemčijo in naj bo pripravljen, da precej popusti v pogledu Berlina. Ta stvar je Hruščevu zelo pri srcu. Toda vprašanje je, če mu je res tako zelo pri srcu, da je zaradi tega izpostavil Sovjetsko zvezo obsodbi vsega miroljubnega človeštva, ki vidi v atomskih eksplozijah veliko nevarnost za sedanje, še bolj pa za bodoče generacije.

Verjetno si niti Hruščev ne dela iluzij, da bo s temi atomskimi eksplozijami tako

prestrašil zahodni svet, da bo brez nadaljnega upiranja pripravljen na kako tako rešitev, s katero bi se Hruščev lahko zadovoljil. Zahod razpolaga tudi sam z atomskimi bombami in z nič manj strašnimi, v kolikor imajo take primerjave med »strašnimi« in »strašnejšimi« sploh kak smisel, ker zadostujejo že čisto navadne atomske bombe, da pokončajo v primeru vojne večino človeštva. Zaradi tega je verjetno, da se skriva za to serijo sovjetskih atomskih razstrelitev še kak drug razlog, ki se zdi Hruščevu dovolj važen, da gre pri tem mimo svetovnega javnega mnenja, in da se ni ustrašil, spraviti se v položaj tistega, ki v očeh svetovne javnosti nima prav. Ta drugi razlog mora biti zanj silno važen. Ni izključeno, da je hotel Hruščev s temi eksplozijami bolj kot vse drugo utrditi svojo oblast in avtoriteto in hkrati oblast in avtoriteto Sovjetske zveze. Če presodimo zadevo s tega stališča, morda ni samo gol slučaj, da je odredil serijo teh atomskih razstrelitev ravno pred 22. kongresom sovjetske komunistične stranke. Nasprotno, s temi razstrelitvami je hotel najbrž podkrepiti in podčrtati svoje govore na njem. Ti govori pa niso bili namenjeni toliko Zahodu kot pa komunističnemu svetu same-mu.

Kot vemo, žrtvujejo na kongresu sorazmerno največ časa medsebojnim polemikam in napadom. Hruščev je napadel albansko komunistično vodstvo, kritiziral jugoslovansko komunistično vodstvo, se spustil v polemiko s Ču En Lajem ter silovito napadel ta-

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 29. oktobra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenski zbori; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Medvedek Spak«, mladinska zgodba (Angel Cerkvenik - Franc Smole), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — Kronika tedna v Trstu; 14.45 Igra ansambel Aleksander Skale; 17.00 Tvorница sanj, obzornik filmskega sveta; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Ljudska opravila in opasila — Niko Kuret: »O vahtih«.

• PONEDELJEK, 30. oktobra, ob: 18.30 Mladi solisti: Pianistka Roberta Lantieri; 19.00 Znanost in tehnika — Slavko André: »Avto-Ekspress«; 20.00 Sportna tribuna; 20.30 Ghedini: »Maria D'Alessandria«, glasbena drama. Orkester Tržaške filharmonije in Zbor občinskega gledališča »G. Verdi« vodi Claudio Abbado.

• TOREK, 31. oktobra, ob: 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 20.30 Jugoslovanske popevke; 21.00 Alpske legende — Rafko Dolhar: »Legenda o Rutorskem ledeniku«; 21.30 Koncert violonista Pavla Skabarja, pri klavirju Gita Mally; 22.00 Obletnica tedna — Franc Jeza: »Dramatik Heinrich von Kleist, ob 150-letnici rojstva«.

• SREDA, 1. novembra, ob: 9.00 Niko Kuret: »O vahtih«; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Biserne očke«, pravljica (Lea Pertot), igrajo člani RO; 14.40 Ansambel Boruta Lesjaka; 15.00 Komorni koncert; 16.00 Zbor »Jacobus Gallus«; 16.30 Vinko Beličič: »Foscolova misel na mrtve«; 17.00 Donizetti: Requiem za soliste, zbor in orkester; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starec); 20.30 »Zločin in kazen«, drama v treh dej. (Fjodor Mihajlovič Dostojevski - Dino Dardi - Andrej Budal), igrajo člani SG v Trstu.

• ČETRTEK, 2. novembra, ob: 18.30 Bach: Preludij in fuge iz »Il clavicembalo ben temperato«; 19.00 Širimo obzorja — Rado Bednarik: Sveta si zemlja in blagor mu, komur plodiš: »Ob Soči, kjer se vretena vrte«; 20.30 Znani dirigenti: Carl Schuricht — Beethoven: Simfonija št. 1 v C-duru, Čajkovski: Tema in variacije iz suite v G-duru, št. 3, op. 55, Bruch: Koncert v g-molu za violino in ork., op. 26. Približno ob 21.25 Književnost — Josip Tavčar: »Roman Alberta Dentija di Pirajno Ippolita. Približno ob 22.00 Umetnost: »Slikar Andrea Mantegna«.

• PETEK, 3. novembra, ob: 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 14.40 Vokalni kvartet »Večernica«; 15.00 Lajovic: Pesem jeseni, simfonična pesnitev, Bravničar: Kralj Matjaž; 15.30 »Ti moja duša in srce«, dram. zgodba (Dušan Pertot), igrajo člani RO; 19.00 Šola in vzgoja — Anton Kacin: »Mladina brez socialnega čuta«; 20.30 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe.

• SOBOTA, 4. novembra, ob: 15.30 »Mlada Breda in slepec«, zgodba (Vladimir Levstik - Ivan Artač), igrajo člani RO; 18.30 Skladbe italijanskih sodobnih skladateljev: Luigi Dallapiccola; 19.00 Žena in dom; 21.00 »Mimi«, dram. zgodba (Roberto Corsete - Lada Mlekuž), igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

29. oktobra, nedelja: Kristus Kralj, Narcis
30. oktobra, ponedeljek, Klavdij, Sonja
31. oktobra, torek: Volbenk
1. novembra, sredo: Vsi sveti
2. novembra, četrtek: Verne duše
3. novembra, petek: Just, Hubert
4. novembra, sobota: Karel Bor.

SOZALJE

Uredništvo in uprava Novega lista izrekata svojemu sodelavcu Pavlu Zlobcu globoko sožalje in toplo sočustvovanje ob bridki izgubi njegove matere Emilije Kalc, poročene Zlobec.

Izrazom sožalja se iz srca pridružujejo tudi prijatelji iz Krožka slovenskih izobražencev.

Nov predlog za Južni Tirol

Dunajski socialistični tednik »Heute« je pri tem izključiti sleherno nadaljnje potujčevanje ozemlja.

Tednik poudarja, da pravne (de iure) samouprave pokrajine ne bo hotel potrditi parlament, stvarno (de facto) avtonomijo pa odklanjajo Južni Tirolci. Zato predlaga srednjo pot fakične samouprave, katero naj bi pa jamčil mednarodni dogovor med Avstrijo in Italijo. Po novi pogodbi naj bi imeli Južni Tirolci, kakor tudi Avstrija, pravico do priziva, če bi se kršile dogovorjene pravice.

Stolica za slovenistiko v Trstu

V skladu z obljubami, katere so dali vladni zastopniki odposlancem slovenskih šolskih sindikatov ob njihovem zadnjem obisku v Rimu, se je načelo tudi vprašanje stolice za slovenski jezik in slovstvo na tržaški univerzi. V komisiji za zunanje zadeve je demokrščanski zastopnik Brusasca predlagal, naj vlada pristane na predlog in naj ga finančno podpre. Pobudo pozdravlja vsa slovenska javnost, ker se z njo dokumentira resnično kulturno in znanstveno sodelovanje med obema narodoma.

Niso pa tega mnenja desničarski tržaški študentje, ki so protestirali proti ustanovitvi stolice. Kot pretvezo za svoj nastop navajajo, da imajo samo vseučiliške šolske oblasti pravico ustanavljati nove stolice. Jasno je, da se skriva za to pravno točko le nestrpnost nacionalizem.

Z italijanske strani pa se že slišijo ugovori, češ da skuša novi predlog izvotliti pariško pogodbo med Gruberjem in De Gasperijem. Zatorej kaže, da bo tudi ta nova »stvarna« politika ostala le papirnat predlog.

Nepričakovani minister

Italijanski minister za šolstvo senator Bosco je postal zadnje čase zelo nepričakovani. Posebno študentje tehničnih srednjih šol ga ne marajo, ker je le nekaj dni pred šolskim letom upeljal nove učne načrte. Nevolji so dali dijaki duška tudi s številnimi stavkami in protesti, ki pa seveda niso zalegli. Jeza na ministra je v tork popoldne priklopila do viška v Rimu. V neki ulici so dijaki opazili ministrov avtomobil in so se znesli nad vozilom. Avto so precej poškodovali. Minister si pa jezno gladi brado in tuhta, kako bi ugnal objestno mladež.

Hruščev: polemika z bombami

(Nadaljevanje s 1. strani)

koimenovano »protipartijsko skupino« Molotova, Kaganoviča in Malenkova. Zunanjemu svetu je padlo v oči zlasti to, da si je ostreje privoščil albansko »neiskrenost« v tolmačenju sklepov 20. kongresa sovjetske partije kot pa jugoslovanski »revizionizem«. Vse te zadeve se zde prvi hip različne, v resnici pa so med seboj tesno povezane. Albanija velja za protežiranko komunistične Kitajske, ta pa ni nikdar odločno obsodila stalinizma in ni po odstranitvi stalinistične skupine v Sovjetski zvezi dejansko prav nič spremenila svoje notranje in zunanje politike. Če je vse res, kar je bilo govorjeno na tem 22. kongresu, je tudi stalinistična skupina v Sovjetski zvezi sami zadnji čas dvignila glavo. Molotov je razposlal pred kongresom vsem delegatom pismo, v katerem kritizira sedanje vodstvo in novi strankin program. To je bilo nedvomno drzno in celo izzivalno dejanje. Gotovo pa ga je storil v zavesti, da bo na kongresu več delegacij, ki bodo simpatizirale z njegovo skupino. In glavna med njimi je gotovo kitajska.

Zdi se torej, da se je znašel Hruščev v obrambi pred tem kombiniranim stalinističnim pritiskom od znotraj in od zunaj. Zato v resnici ni čudno, da daje na kongresu toliko važnosti ideološkim polemikam in napadom, čeprav bi bili pričakovali, da bodo razpravljali na njem predvsem o mednarodnih problemih, ki se zde komunističnemu taboru najvažnejši: o Nemčiji in Berlinu, o razorožitvi, o kolonializmu, o pomoči gospodarsko zaostalim državam, o analizi komunističnih gibanj v svetu itd.

Hruščev brani na kongresu svojo oblast. Grom atomskih bomb naj prisili k molku njegove kritike v komunističnem taboru samem in jih zastraši. In bolj kot vsem drugim je namenjen ta opomin komunistični Kitajski. Ideološka kritika politike Hruščeva do Albanije in dozdevne simpatije do stalinizma morda služijo tej le bolj za pretvezo, za katero se skriva drugačna nevolja. Kitajska je naveličana igrati vedno samo drugo violino v komunističnem taboru. Po številu prebivalstva ji gre prvenstvo in kot država z barvnim prebivalstvom se čuti poklicano, da ona prevzame vodstvo revolucionarnega gibanja v svetu, obljudenem v glavnem od barvnih ras. Poleg tega tudi komunistična Kitajska nujno občuti teritorialno utesnenost in z vedno večjo nevoljo gleda, kako se Rusija trudi, da bi napolnila s svojim evropskim prebivalstvom ogromne redko poseljene teritorije v Sibiriji in srednji Aziji, ob kitajskih mejah, teritorije, ki so vedno pripadali Kitajcem sorodnim mongolskim narodom in plemenom, v kolikor niso bili nekoč sploh pod kitajsko suverenostjo. Ta kitajska nevolja si morda daje duška že v vse bolj konkretnih oblikah, kot je to znano na Zahodu. In Hruščev zdaj na kongresu na to posredno odgovarja. Za spremljavo pa si je izbral atomske eksplozije, kakršnih si Kitajska še ne more privoščiti.

Mnogi komunisti imajo čuden strah, imenovati stvari s prvim imenom in priznati obstoj nekaterih problemov. Zato neradi govorijo o njih. Tudi Hruščev. Torej je dal spregovoriti atomskim bombam. To je argument, proti kateremu njegovi nasprotniki nimajo protiargumenta.

Hamarskjöld in črnski voditelj nagrajenca za mir

Posebna komisija norveškega parlamenta je prejšnji teden sklenila, da podeli Nobelovo mirovno nagrado za leto 1961 pokojnemu glavnemu tajniku Združenih narodov Dagu Hammarskjöldu. Nagrada, ki znaša okoli 25 milijonov lir, bo izročena izvršiteljem njegove oporoške. Hammarskjöld je že določil, da se večina njegovega premoženja uporabi za dobrodelne in kulturne namene.

Na isti seji so določili mirovno nagrado za lansko leto, ki ni bila še nikomur podeljena, črnskemu voditelju v Južni Afriki 62-letnemu Johnu Luthuli. Sprva rodovni poglavar Culukafrov, nato ljudskošolski učitelj je postal vodja črnske kongresne narodne stranke, ki se bori za enakopravnost vseh plemen v Južni Afriki. Vedno pa je poudarjal, naj črnici v boju proti nasilni vladi uporabljajo mirne načine in ne nasilja, kot jih je učil veliki Mahatma Gandhi v borbi indijskega naroda za svobodo.

Leta 1956 so ga zaprli za dve leti kot veleizdajalca; v resnici se je pa boril proti tako imenovani »apartheid«, ki dela rasno razliko med belci in črnici. Tem določa samo nekatera službena mesta in za dve tretjini nižjo plačo kot belcem. Po nekaj mesecih so Luthula spet vrgli v ječo, ker ni hotel obljubiti, da se ne bo več boril za

Generali imajo besedo

Na pobudo vojaških zastopnikov so se v Ankaru zbrali na posvet predstavniki vseh štirih turških strank, in sicer republikanska ljudska stranka, narodna kmečka, stranka prava in stranka nove Turčije. Sklenili so, da se sestavi vlada iz vseh teh strank. Načeloval ji bo general Gursel, ki je vodil leta 1960 vojaški udar proti ministrskemu predsedniku Menderesu. S tem je padel načrt, da bi prevzel vlado Ragip Gumuspala ki vodi drugo najmočnejšo stranko v Turčiji. Generali so tudi pritiskali, da se ne izda pomiloščenje za pristaše Menderesove vlade. V veljavi morajo ostati tudi vsi dosedanji zakoni in vsi častniki na svojih službenih mestih. Vojaška stranka je tudi namignila, da bo ona vzela v roke vodstvo države, če ne bodo politiki pristali na njene zahteve. Značilno je tudi, da je po seji strankarskih zastopnikov objavil proglas na narod načelnik generalnega štaba. V njem pozdravlja v imenu oboroženih sil vse novoizvoljene ljudske zastopnike.

Imenitno maslo

Po Gorici se še niso poleggle govorice o šestdesetih stotih ponarejenega masla. Znanci se hudomušno sprašujejo, kako je teknilo maslo iz konjskih repov. V Gorici prodajajo svoje izdelke kar tri podjetja. V začetku meseca so na kemičnem preizkuševališču v Coneglianu dognali, da sta dve izmed podjetij izdelovali maslo, v katero so primešali 15 do 20 odstotkov »sintetičnega«. Tako imenitno je bilo potvorjeno, da z dosedanjimi preizkusi niso niti mogli odkriti sleparije. Goričani in tudi Tržačani so v lep papir zavito maslo uživali že več mesecev; omenjeno količino so ga pa še našli v zalogah. Zdravniki pravijo, da ni bogveka škodljivo zdravju; sleparji so pa imeli pri »konjskem maslu« stoddstotni dobiček.

pravice črnega ljudstva. Danes živi voditelj južnoafriških črncev konfiniran v svoji hiši in tudi ne bo smel priti v Oslo k svečani akademiji, kjer bo norveški kralj razdelil častne nagrade. Res, čudna ironija usode.

Politično vrenje

V stranki Krščanske demokracije se vse struje že živahno pripravljajo na strankin kongres, ki je določen za dan 27. januarja. Različna so mnenja glede sodelovanja s socialisti in pa katera struja v stranki sami bo prevladala. Struja, ki se imenuje levi center, bi rada povezala v enotno gibanje sindikaliste aaliste (to je združenje katoliških delavcev) in tako imenovano levičarsko »bazo«. Fanfanijeva struja, ki si tudi želi večjega socialnega poudarka v politiki, je že zborovala v Lecce-ju. Sklenila je, da bo na strankinem kongresu samostojno nastopila. Svoje lastno gibanje — nekakšno sredino — predstavlja Moro. Desno krilo pa vodi bivši ministrski predsednik Tambroni.

Mnenja še niso izkristalizirana. Zato sta Fanfani in tudi strankin tajnik Moro proti takojšnji vladni krizi. Čas zanjo bi bil šele po strankinem kongresu, to je proti koncu maja ali pa še celo po volitvah novega državnega predsednika.

„Poštenjakoviči“

Na tehnični šoli »Manzoni« v Avezzanu so prišle na dan kaj čudne zadeve. Ravnatelj zavoda prof. Silvio Troiani je namignil študentu Di Renzu, da bi utegnil za tri tisoč lir dobiti spričevalo za računovodje. Seveda jih je dijak kar hitro odštel. Neki drugi študent je plačal petdeset tisoč lir za zagotovilo, da ne bo padel pri izpitih. V zvezi s temi odkritji je odstopil kot predsednik senatne komisije za šolstvo senator Ti-

rabassi, ki sicer ni osebno pri stvari nič prizadet.

Drug primer nepoštenega javnega nameščenca se je zgodil v Veroni. Poveljnika mestne policije dr. Alda Ballerinija so izročili sodišču. Mož je vtaknil v žep vse denarne globe, katere je izterjala policija. Posebne nagrade je zahteval tudi za dodelitev novih dovoljenj za bencinske črpalke. Takšni primeri kažejo, da nekaj ne gre v redu pri javnem poslovanju.

LACNE KAMELE

V indijski državi Rajasthan, ki obsega same pustinje in puščave, so pred dnevi čudoma opazovali dolgo povorko kamel. Nad deset tisoč se jih je pomikalo 80 kilometrov daleč v znak protesta proti lakoti. Živali so gonili njih posestniki, da bi vlado prisilili, naj zniža pristojbine za pašo in nakaže nove pašnike lačnim živalim. Velike povodnji so namreč poplavile obsežne dele pokrajine, tako da je vsa paša segnala. Kamele so pa za večino tistih prebivalcev edini vir dohodkov. Revni prebivalci grozijo, da bodo pri bližnjih volitvah glasovali proti Nehrujevi vladi, če ne bo rešila njih kamel.

Suša uničuje

Medtem ko je deževje v Italiji še preveč napojilo zemljo in povzročilo celó poplave, vlada v severovzhodnih pokrajinah Jugoslavije taka suša, kakršne ni bilo že mnogo let. Donava in Sava sta tako upadli, da je dolga vrsta ladij kar nasedla v plitvi strugi. V Beogradu so mnoge hiše in celo bolnišnice ostale brez vode. Suša, ki traja že štiri mesece, je skoraj popolnoma uničila pridelek koruze in tobaka. Pridelek žita je padel na dva milijona in pol tone, medtem ko so potrebni za kritje domače potrebe štirje milijoni ton. Pri tobaku je isto. Lani ga je Jugoslavija izvozila samo v Italijo za sedem milijard lir, letos ga bo pa mora' celo uvažati, kar se še ni nobeno leto zgodilo.

Četrty slovenski športni teden v Trstu

Spored tekmovanj

28. oktober — sobota:	ob 20. odbojka
29. oktober — nedelja:	ob 9. planinsko-orientacijski pohod ob 14. med dvema ognjema
30. oktober — ponedeljek:	ob 20.30 streljanje
31. oktober — torek:	ob 20.30 streljanje (finale)
1. november — sredo:	ob 9. namizni tenis za člane, ob 10. za ženske ob 10. motogimkana, ob 11. avtogimkana ob 14.30 nogomet
2. november — četrtek:	počitek
3. november — petek:	ob 10. šah ob 15. namizni tenis za člane in mladince
4. november — sobota:	atletika: ob 9. 80 metrov, krogla, daljina, ob 10. višina, disk, ob 11. 60 metrov ženske in mladinci ob 12. finali tekov, ob 13. tek čez drn in strn. ob 15.30 nogomet (finale)
5. november — nedelja:	ob 15. namizni tenis (finale) ob 16. odbojka (finale)

Prijave tekmovalcev za
IV. športni teden sprejema:
»TRŽASKA KNIGARNA«
v Ul. sv. Frančiška št. 20

Po zaključku tekmovanja v odbojki razdelitev nagrad.

Tržaškega

IZ DOLINSKE OBČINE

Strokovna šola potrebuje nove prostore

V naši občini skoraj z zavistjo gledamo, kako se o drugih krajih toliko piše o nas pa tako malo. S tem pa še ni rečeno, da pri nas ni nobenih vesti ali problemov. Da je tako, je mogoče krivo premajhno zanimanje nas samih.

Sedaj ko smo svoje pridelke spravili ter zamašili vino v sodih in postavili v kot tiste, ki so za letos ostali na žalost prazni, nam pridejo večkrat na misel problemi za katere bi se morali bolj zanimati.

Naša občina je ena izmed tako imenovanih dvojezičnih občin na Tržaškem, a kot se zdi, tega novo avtobusno podjetje SAP, ki je pred približno enim letom pri nas prevzelo avtobusno službo, ne ve, kajti pred nedavnim je dalo postaviti na mesta, kjer postajajo avtobusi, tablice samo z italijanskimi napisi. Ali bi ne bilo dobro, da bi vsaj občinska uprava opozorila podjetje, naj poskrbi za dvojezične table? Ker smo že pri tem problemu, moramo ugotoviti, da so dvojezične table s krajevnimi napisi, ki jih je pred nekaj leti postavila občina ob vstopu v Dolino, kratkomalo zginile. Ali bi ne bilo dobro, da bi se namestile nove?

Strokovni industrijski dvoletni tečaj, ki deluje v Dolini že enajsto leto, je po sklepu generalnega komisarja postal s prvim oktobrom t. l. samostojna triletna industrijska strokovna šola. To je lepo priznanje za našo šolo, kar nas je vse zelo razveselilo.

S tem ukrepom so vsekakor prišli do izraza mnogi problemi, zlasti vprašanje šolskega poslojja. Znano je, da so v starem šolskem poslojju v Dolini kar tri šole, in sicer slovenska osnovna, italijanska osnov-

na ter slovenska strokovna šola. Poleg tega sta v istem poslojju tudi didaktično ravnateljstvo za slovenske osnovne šole v občinah Dolina in Milje ter ravnateljstvo strokovne šole. Že sama naštevavanja povedo, da šolsko poslojje, ki je staro več kot 50 let, ne zmore vsega tega, a tudi ni več primerno, zlasti za strokovno šolo ne. Občinska uprava je obljubila novo poslojje za strokovno šolo in to točko tudi postavila v letošnji proračun. Postavke pa generalni komisariat še ni odobril. Upamo, da bodo na komisariatu imeli toliko razumevanja za veliko potrebo naše mladine, a tudi občinska uprava je dolžna, da se čimbolj potru-di za ureditev vprašanja, tako da bo naša doraščajoča mladina imela poslojje, kjer se bo lahko temeljito pripravljala na svojo bodočnost.

Slovenski predstavniki pri prof. Udini

V soboto, 21. t. m., je ravnatelj za šolstvo prof. Udina sprejel tričlansko delegacijo predstavnikov slovenske manjšine na Tržaškem, ki mu je obrazložila nekatera vprašanja v zvezi z letošnjo namestitvijo učiteljev na določenih osnovnih šolah. Odposlanstvo je naprosilo ravnatelja za šolstvo, naj posreduje, da se nastavi še po ena učna moč na osnovnih šolah v Mavhinjah, Devinu, Rojanu in na Katinari.

Opozorila ga je tudi na primer nižje trgovske strokovne šole pri Sv. Ivanu v Trstu, kjer se učenci 1. razreda morajo stiskati v tesni učilnici. Zato bi bilo potrebno ustanoviti vzporednico.

Prof. Udina je pokazal razumevanje za iznešena vprašanja in obljubil svojo pomoč

DEVINSKO-NABREŽINSKI ŽUPAN ODPSTOPI

Devinsko-nabrežinski župan Dušan Furlan je s pismom, ki ga je prejšnji teden poslal upravnemu odboru, sporočil, da iz zdravstvenih vzrokov odstopa z županskega mesta. G. Furlan je, kot znano, že več mesecev bolan in ne more opravljati županskih poslov.

Upravni odbor še ni določil dneva, ko bo sklicana seja občinskega sveta, na kateri bodo svetovalci morali razpravljati o tem vprašanju in izvoliti novega župana.

Sv. Križ:

KOLONIZACIJA SE NADALJUJE

Kdor se pelje po cesti, ki iz naše vasi vodi v Nabrežino, bo ob zadnjih vaških hišah prav gotovo opazil mogočne žerjave, poleg njih pa bo videl več velikih poslopij, katerih gradnja je skoraj zaključena. Domačini mu bodo znali pojasniti, da se tu ne gradijo niti tovarne niti vojašnice, temveč stanovanjske hiše za — istrske begunce.

V naši vasi so še za časa zavezniške uprave postavili vrsto barak, v katerih še danes prebivajo istrski prebežniki. Vsi danes vemo, da so nacionalisti izbrali ta prostor z

natančno določenim namenom, saj jim preveč bije v oči veliko slovensko kriško naselje z narodno zavednim prebivalstvom.

Zato so semkaj prepeljali kopico beguncev, ki bi vsaj nekoliko zabrisali slovenski značaj vasi. Po rešitvi tržaškega vprašanja smo upali, da bodo barake odstranili in da bodo z njimi odšli tudi prišleki, toda sedaj moramo ugotoviti, da smo se motili. Gradnja velikih poslopij ob koncu vasi priča, da bodo begunci tu ostali za stalno in tako postali kolonizatorji tukajšnje slovenske zemlje.

ZAHVALA

Ob težki in prerani izgubi naše nadvse ljubljene žene, mame in sestre

Emilije Zlobec roj. Kalc

naj gre iskrena zahvala vsem, ki so kakor koli počastili spomin drage pokojnice, s takim sočutjem spremljali našo žalost in tako velikodušno lajšali našo bridkost!

Trst, 25. okt. 1961.

Zalujoči mož Anton, sin Pavel
ter ostalo sorodstvo

Beneška

ZVEZE S SLOVENIJO

Prejšnjo sredo je Trgovinska zbornica v Vidmu obširno razpravljala o izboljšanju trgovine, turizma in prometa med videmsko pokrajino in Slovenijo. Pobude in sklepi zbornice so važni tudi za vzhodni slovenski del pokrajine, ker pač ravno tod vodijo vsi prehodi v sosedno pokrajino.

Na prihodnji seji mešane komisije za obmejni promet bodo baje predlagali, naj se obmejne prepustnice razširijo na ozemlje vse pokrajine; naj se odpro za avtomobilski promet tudi mali obmejni prehodi. Nadalje bodo predlagali, naj se tudi v zimskem času zagotovi prehod čez bloke, ki so doslej odprti samo poleti. Važno bo tudi vprašanje glede olajšanja avtobusnih zvez preko meje, kar je važno zlasti za naše kraje. Posebno pomembno pa bo vprašanje prenosa valute, ker pride to najbolj v poštev pri malem obmejnem prometu, turizmu in kupčiji. Dobro volje je precej na obeh straneh, važno je le, da pridejo predlogi do uresničitve.

SENTLENART

V zadnjem času se sliši, da so se oblastva malo zganila in prisluhnila neprestanim tožbam naših občin glede slabih cest in sploh o premajhni brigi za javna dela. Videmski parlamentarci in zastopniki na pokrajini so se končno prepričali, da pritožbe občinarjev iz slovenskih vasi le niso kar tako iz trte izvite, marveč da imajo resno podlago. Tudi minister za javna dela Sullo je že dal izjave, da se bodo začela ustanavljati delovišča za popravo cest in za druge javne potrebe.

Za Sentlenart so obljubljeni trije milijoni lir, ki se bodo porabili za popravo občinskih cest. Občina pa je sklenila, da bo zgradila veliko športno igrišče.

Sosedni občini v Grmeku bodo tudi nakazali štiri milijone lir, ki se bodo uporabili v iste namene. Dela bo imelo kakih 25 delavcev za skoro tri mesece.

Ker smo že pri cestah, pa povejmo še to, da so v občini Sovodnje že razpisali ponud-

SMRT UGLEDNE MATERE

V ponedeljek, 23. t. m., je v tržaški bolnišnici iznenada umrla g. Emilija Kalc, poročena Zlobec, bivajoča v ul. Timeus v Trstu. Zalostna vest se je kmalu razširila po mestu in okolici ter globoko presunila vse, ki so pokojnico poznali. Svoje blage oči je zatisnila v naročju ljubega moža Antona in sina Pavla, potem ko je bila lepo spravljenaz Bogom. Luč sveta je zagledala pred 55 leti v Padričah.

Pokojnica je bila dobra in verna žena, razumna in vzorna mati, pridna gospodinja ter zavedna Slovenka. Zato so jo vsi ljubili, cenili in spoštovali. Vse svoje življenje je požrtvovalno posvetila domu in svojcem in vedno je bila pripravljena pomagati vsem, ker sta bili dobrota in poštenost veliki odliki njene duše.

Kako je bila pokojnica priljubljena, je v torek, popoldne 24. t. m., pokazal lep pogreb. Številna množica se je zgrnila na bazoviškem pokopališču, kjer je bila pokojnica položena v grob. Težko in ganljivo je bilo slovo od blage pokojnice.

Naj mirno počiva v domači zemlji, ki jo je do poslednjega diha srca ljubila. Družini, ki je tako hudo prizadeta, ter posebno sinu Pavlu izrekamo naše iskreno sožalje.

S SEJE OBČINSKEGA ODBORA

V ponedeljek je bila sklicana seja goriškega občinskega odbora. Razpravljali so o različnih točkah dnevnega reda ter je sprejel tudi nekaj važnih sklepov. Odbornik za šolstvo je med drugim predlagal tudi nakup didaktičnih pripomočkov za slovenske osnovne šole. Predlog je bil sprejet.

Odbor je nadalje določil sklicanje seje mestnih svetovalcev za petek, 3. novembra. Izkazalo se je, da je na dnevnem redu dolga vrsta vprašanj, ki nujno čakajo rešitve. V zvezi z dolgim dnevnim redom so se pojavila različna mnenja. Nekateri pravijo, da je premalo občinskih sej in da občinski možje nič ne delajo. Drugi pa trdijo, da ni potreba tako pogostih sej občinskega sveta, ker da lahko manjša vprašanja rešuje ožji odbor ali pa samo ustrezni občinski urad.

Delno imajo prav; toda pogoste seje so le potrebne, ker ima mesto in okolica vsak teden svoje nove potrebe. Potrebno je le poiskati, kaj je važnejše, in seveda pritiskati, da se predlogi tudi uresničijo.

Slovenija

bo za dela na tri kilometre dolgi cestni prostori od Sovodenj do Jeronišča. Tu je treba bolj temeljite poprave, zato bo pa potrebnih okoli osem milijonov lir. Spomnili so se tudi na gorsko vas Strmico, kjer bodo začeli graditi šolsko poslopje.

REZIJA

Zadnje neurje prejšnjega tedna, ki je za vrzalo nad vso rezijansko dolino, je prizadelo precej škode. Razbesnela nevihta z vetrom in dežjem je lomila dimnike, odkrivala senike in izruvala tudi debela drevesa. Poškodovana je tudi cerkev. Potoki so narastli v reke in odnašali po bregovih še tisto malo rodovitne zemlje, kolikor jo imamo. Na ceste so se vsipali plazovi. Vsako malo neurje je pri nas že usodno. Izsekavanje gozdov ima za posledico odplakovanje zemlje, v veliko škodo poljedelstva.

Podobna slika je bila tudi v Reklanski dolini. Reklanica je strahotno poplavlila vse okrog sebe, podrila jezove in obrambne nasipe. Dolina je bila nekaj dni kar odtrgana od sveta. Tudi v tej dolini je odnašalo zemljo z bregov, da je ostala gola skala in pesek ob njej.

Toliko se govori, kako pomagati vsem v naših dolinah. Ena prvih nalog bi bila, poskrbeti za nasade, terasiranje in podsade visečih zemljišč, da nam voda ne odnese še tisto malo prgišča zemlje.

KLENJE

V zadnji številki našega lista smo pisali o naši stari korenini Jožefu Jusiču, ki je učakal 106 let. Da je res še trdna korenina, dokazuje njegov obisk v Vidmu. Kljub visokim letom se je naš najstarejši rojak po dal na pot v spremstvu svojcev, kamor ga je povabila neka družina, kjer je služila njegova snaha. Starega Jusiča je sprejel tudi videmski nadškof in mu podelil svoj poseben blagoslov. Nato je obiskal tudi neko otroško zavetišče, kjer je v službi njegova nečakinja. Po slavnostni nedelji je bil gotovo tudi ta dan silno razgiban za našega deda, ki bo čez zimo spet sedel v zapeček in premišljeval o starih časih.

Z zadovoljstvom moramo tudi ugotoviti da je skupina svetovalcev zahtevala, naj županstvo poskrbi za asfaltiranje ulic na Livadi, o čemer smo že pogosto pisali, a se naši svetovalci niso zganili.

SOVODNJE

V nedeljo je le prišlo do toliko časa pričakovanega dneva, ko so slovesno odprli novi občinski vodovod. Za središče občine s tolikimi zaselki, kakor tudi za sosednje vasi Rubije, Gabrije, Peč in Rupa, je bila napeljava zdrave pitne vode že neodložljiva potreba. Saj gre za nad 1500 oseb in za okoli 600 glav živine, ki so doslej pogrešali vode v bližini in so jo morali z muko zajemati in ob suši celo dovažati.

Domačini vedo, kakšna je bila nedeljska svečanost. Naj pa še za druge bralce povejmo, da je potekla prav pristrčno. Na dvorišču otroškega vrtca so se zbrali zastopniki vseh pokrajinskih oblastev, domača duhovščina in občinski možje, ki so z županom Češčutom na čelu sprejeli goste. Pred šolo so stali šolski otroci, ki so zastopniku prefektore ponudili šopke rož. Po podprefektovem nagovoru je generalni vikar iz Gorice blagoslovil vodovod, nakar so pritekli prvi curki vode. Potem je predsednik vodovodnega konzorcija za vzhodno Furlanijo podal poročilo o opravljenem delu. Povedal je, da so bili prvotni stroški za napeljavo celotne vodovodne mreže, ki je v oskrbi konzorcija, preračunani na 300 milijonov lir. Potrebe so se izkazovale pa vsak dan večje, tako da so morali zvišati postavko že na eno milijardo.

Ob koncu je povzel besedo naš župan g. Češčut, ki se je vsem zahvalil za trud in udeležbo. Šolarčki so pa v spomin na otvoritev vodovoda spustili zlate ribice v banjo pod šolsko pipo.

VRH

Prebivalci kraške vasi Vrh — nad tristo nas je — smo tudi občinarji, ki spadamo pod Sovodnje. V nedeljo smo nekateri opazovali, kako so sosedje Sovodenjci zadovoljni z novim vodovodom. Prav nič jim nismo nevoščljivi, ker upamo, da bo občinska uprava tudi za nas zastavila svojo besedo. Pravzaprav jo je že. Zvedeli smo, da je civilni tehnični urad že odobril načrt za napeljavo vodovodne mreže tudi k nam, čeprav smo 275 metrov visoko. Skrbništvo za javna dela v Trstu sedaj proučuje načrt. Stroški bodo menda znašali okrog 14 milijonov lir.

RUPA — PEČ

Misli, katere nameravam tu povedati, sem ujel iz razgovorov med našo mladino. Ni res, da je današnji mladi svet, in to tudi pri nas, nedovzet za sleherno pobudo, ki bi težila po organizaciji in kulturnem delu. Rada bi se razgibala, kaj pokazala in nastopila. Manjka pa ji ljudi, ki bi dali pobude. Seveda bi ta morala priti od resnih, nesebičnih in za skupno narodno delo zavzetih oseb. Če pride kdo med nas in hoče kulturno delo enostransko ali celo zgolj strankarsko pobarvati, navadno nimajo njegova vabila nikakršnega uspeha. Mladina ve, ker sliši in bere, kako je bilo razgibanost prosvetno življenje po prvi vojni, dokler

Iz Goriške

ni fašistična vladavina nasilno ukinila vsa prosvetna društva in druge naše organizacije. Takrat je bilo vse delovanje oslonjeno na načelo, ohraniti ljudstvu njegovo narodno samobitnost. Ta je bila takrat ogrožena in je še danes, čeprav ne tako odkrito in nasilno. Mladina pričakuje pobud od take smeri, to čuti v sebi. Ko jo pa prihajajo snubit z desne ali leve, ostane brezbrizna, ker noče biti samo za lestvico, po kateri bi radi nekateri splezali do osebne slave.

Kulturna društva hočemo, toda v duhu našega narodnega izročila in tradicije, kajti ta hira pri nas!

STMAVER

Kakšne so ceste, ki vodijo v naše vasi posebno iz jame pri Stantovih do Grgarca, se je že vsakdo lahko prepričal. Marsikdo tudi na svoj račun, če je kolesaril ali se je vozil po klancu. Tu se je pripetilo že polno nesreč. Zadnja se je zgodila v ponedeljek, ki ni le za las imela smrtnih posledic.

Čez most nad Pevnico je vojaški tovornjak vozil opremo in hrano za postojanko na Sabotinu. Cesta je prav pri strugi zelo ozka in dela pri mostu oster ovinek. Vozilo je na ovinku zgrabilo z zadnjim kolesom za kamnito ograjo, avto se je naglo zasuknil in treščil v potokovo strugo. K sreči je grmičevje nekoliko ublažilo padec, da se tovornjak ni razbil; tudi oba vojaka sta se le z malimi praskami rešila.

Prav enak primer in prav na istem mestu se je pripetil že pred enim letom. Takrat je bilo hujše in je bilo tudi več ranjenih. Čudimo se, da se ni oblast iz dose-danjih nesreč še ničesar naučila.

LITURGIČNI TEDEN

V cerkvi na Travniku se ves ta teden do nedelje obhaja poseben liturgični teden. Vsak dan, od ponedeljka dalje, prikazuje in tolmači duhovščina s sodelovanjem vernikov različne verske in cerkvene obrede. V ponedeljek je bila na sporedu skrivnost odrešenja, v torek obred in tolmačenje krsta; v sredo sv. birne in tako dalje do sobote, ko se bodo verniki poglobili v misterij sv. maše.

MAŠNIŠKI JUBILEJ

Včeraj je obhajal 25-letnico mašniškega posvečenja naš briški rojak g. Artur Zalatel. Gospod srebrnomašnik, ki je doma iz Slovrenca pri Neblem, je bil posvečen v mašnika leta 1936 v Gorici. Nato je služboval kot kaplan v Komnu, v Vojsčici in kot župni upravitelj v Šandrežu ter v Mavhinja. Od tam je prišel za kateheta na nižje slovenske srednje šole v Gorico. Sedaj pa opravlja službo stolnega vikarja in dušebrižnika v splošni bolnišnici. Jubilantu voščimo še dosti let uspešnega dela!

GOSTOVANJE SLOV. GLEDALIŠČA IZ TRSTA

V nedeljo, 29. t. m., bo gostovalo v Gorici Slovensko gledališče iz Trsta. Predstavilo se bo z izvirno dramo igralca in režiserja Jožka Lukeša. Snov igre z naslovom »Prgišče zemlje« je zajel iz sedanjega življenja na Tržaškem. Nastop bo v Prosvetni dvorani na Korzu št. 13 ob štirih popoldne in ob osmih zvečer.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Razgovor s Pavletom Merkujem

Lep delež k uspehu uprizoritve »Hamleta«, ki ga je prejšnji teden postavilo na oder Slovensko gledališče v Trstu, je dal mladi tržaški skladatelj Pavle Merku s svojo izrazito, sugestivno glasbeno spremljavo. Merku je tudi drugače vzbudil zadnje čase pozornost s svojimi skladbami. Njegov koncert za klarinet in orkester je pred kratkim izvajal Tržaški filharmonični orkester na enem svojih jesenskih ljudskih koncertov, njegove skladbe bodo te dni izvajali na simfoničnih koncertih v Ljubljani in Zagrebu in kmalu bodo sledile še izvedbe v Parizu in drugje.

G. Merku, kaj vam je pomenil »Hamlet« oziroma Shakespeare kot glasbeni navdih? Je bilo to močno doživetje?

Gledališče me zelo mika in me zato veseli vsaka možnost sodelovanja pri kateri koli vrsti gledaliških predstav: vsaka postavlja skladatelja pred nove probleme in reševanje teh problemov mi je v veselje in neredkokdaj tudi v veliko zadoščenje. Vabilo režiserja Babiča, naj sodelujem pri njegovih uredništvih Hamleta, sem sprejel z navdušenjem iz dveh razlogov: najprej, ker je zelo lepo in poučno delati z Babičem ob vseh njegovih režijskih domislicah, ob njegovem osebnem tolmačenju likov, ob njegovih poglobitvi v vsako delo in ob njegovem sodobnem in občutljivem odnosu do scene glasbe. Drugič pa zato, ker mora Hamlet — kot vsako tako pomembno delo iz svetovne dramske literature — zanimati vsakogar, ki čuti gledališče ali v njem dela. Dodam še lahko, da imam Shakespeara zelo rad in ga pogostoma berem.

Je bila to vaša prva resna izkušnja z gledališko glasbo?

Tudi preprosto popevko, ki sem jo napisal za Linhartovega »Matička«, ko so ga uprizorili dijaki slovenskega Liceja v Trstu, imam za resno izkušnjo, in tudi jazzovsko nadahnjeno glasbo, ki sem jo napisal za Tavčarjev »Pekel je vendar pekel«. Napisal sem še scensko glasbo za Dardijevo dramatisacijo »Zločina in kazni« ter za Anouilhovo »Antigono«.

Kaj pa filmska glasba. Mislite tudi na to?

Ce mislim!

Kaj pravite k temu, da predstavlja glasbeno spremljavo k ameriškim filmom skoraj vedno jazz glasba. Je najbolj primerna za to obliko umetnosti ali samo za ameriške filme?

Primerna, zelo primerna, na vsak način primerna. Pri filmu me moti le slaba glasba, pa naj bo to resna, lahka, jazzovska ali kakršna koli že.

Kakšen je vaš odnos do jazzja?

Zelo ga ljubim in čutim posebno nagnjenje do »dixielanda« in do »cool jazz«.

Kaj menite o sodobni slovenski glasbi? (Brali smo vaš esej o dodekafoniji v »Naši sodobnosti«.)

Mladi slovenski skladatelji budno spremljajo razvoj glasbe po svetu: nikakor jim ne moremo očitati pomanjkljive razgledanosti. Pač pa nikoli niso zašli v pretiravanje in skrajnost. Sploh je treznost in uravnovešenost v kulturi zelo slovenska navada. Celó preveč je je. Premalo je pri nas Ostercev in Kogojev, Podbevškov in Jarcev, da bi slovensko kulturo močneje razgibali.

KOROŠKA PESEM

V soboto, 28. oktobra, bo v farni dvorani v Bazovici ob 9. uri zvečer • v nedeljo, 29. oktobra pa v Avditoriju v Trstu, ob 5. uri popoldne

»KONCERT KOROŠKIH PESMI«

Pel bo mešani zbor »GALLUS« iz Celovca, ki je sestavljen iz najboljših pevcev vse Koroške. Zbor vodi priznani dirigent prof. dr. Franc Cigan. Med pesmimi bo veseli pripovedovalec razlagal in vezal melodije v pristni koroški besedi. • Zbor je bil deležen zelo laskavih kritik tudi vseh avstrijskih listov. • Predprodaja vstopnic za koncert v Trstu v trgovini Fortunato.

Vendar ne manjka v vrstah sodobnih slovenskih skladateljev osebnosti, ki bi se lahko že z dosedanjim delom dobro uveljavile v svetu. Gotovo so tega uspeha celo vrednejši od marsikaterega tujega skladatelja, ki uživa mednarodni sloves.

Kaj je po vašem mnenju vzrok, da se slovenska glasba ne more prav uveljaviti v svetu in da že tako dolgo čakamo na kakega res velikega skladatelja, kljub temu, da se imamo za muzikalni narod?

Imamo dobre in velike skladatelje. Da se ne morejo uveljaviti, je več vzrokov. Nekateri so na dlan: pomanjkanje »tradicije« slovenske glasbe v svetu, hude organizacijske in finančne težave za izvoz slovenske glasbe, predvsem pa nesposobnost za reklamizacijo slovenske glasbe. Vendar se za izvoz slovenske glasbe dela danes več kot kdajkoli in razmere so v svetu precej ugodne. In nekateri mladi slovenski skladatelji se kar dobro uveljavljajo zunaj domovine: n. pr. Srebotnjak.

Kdo so po vašem največji talenti sodobne slovenske glasbe? Hočemo reči: kdo največ obeta in s čim?

Primož Ramovš (Sinfonietta, Musiques funèbres, Sonata za klarinet in klavir itd.), Alojz Srebotnjak (»Vojne slike«, »Mati«, »Ekstaza smrti« itd.), Ivo Petrič (Koncert za klarinet in orkester itd.). Med najmlajšimi spet mnogi dobro obetajo.

In kakšni so vaši načrti za bodočnost?

V delu: Concertino za klavir in orkester, Trojni koncert za klarinet, čelo, klavir in orkester, Glasba za godalni orkester, Zbirka priredb ljudskih pesmi najrazličnejših narodov za kitaro.

Načrti? Balet, opera, daljša simfonična skladba za veliki orkester, mnogo komornih del, koncert za pozavno in orkester. Mnogo izmed teh del po naročilu jugoslovanskih, italijanskih in ameriških glasbenikov.

—0—

PASTERNAKOVE PESMI — RAZPRODANE

V Moskvi je izšla pred kratkim knjiga pesmi pokojnega ruskega pisatelja Borisa Pasternaka. Čeprav je izšla v 30.000 izvodih, je bila takoj razprodana. Zbirka je izšla brez kakega uvoda in brez kake opombe o avtorju. Znano pa je, da ruska kritika ni nikoli napadala Pasternakovih pesmi, niti takrat, ko mu je hudo očitala objavo romana »Doktor Živago« v tujini in ko so mu delali težave zaradi Nobelove nagrade, katero so mu prisodili v Stockholmu.

Ljubljančan in Istran med predstojniki jezuitskih indijanskih naselbin v Paragvaju

Sredi 18. stoletja so upravljali jezuiti v Paragvaju večje število »redukcij«, v katerih je živel nad 200.000 krščenih Indijancev in katehumenov. Med 303 jezuiti, ki so delovali v teh redukcijah, jih je bilo precej iz avstrijskih dežel. Malokdo med Slovenci pa je verjetno doslej vedel, da so bili med temi patri tudi Slovenci. Leta 1738 je vodil eno izmed 17 »redukcij« neki pater Erber iz Ljubljane. Kljub nemškemu imenu lahko sklepamo, da je bil Slovenec. Istočasno je vodil neko drugo redukcijo neki p. Brigniel iz Celovca.

Zgodovinar A. Huonder navaja v svojem delu »Deutsche Jesuitenmissionare des 17. und 18. Jahrhunderts« med 118 »nemškimi« patri, ki so delovali med Indijanci v Paragvaju, tri Štajerce, tri Korošce, enega Kranjca in enega Istrana. Avstrijski viri, po katerih povzemamo to zanimivost (o tem namreč še nikoli nismo brali v slovenskem tisku), ne prinašajo imena in krajev, odkod so bili doma, a nedvomno je med temi osmimi patri vsaj nekaj Slovencev, ker je bila Koroška takrat še mnogo manj ponemčena, štajerski Slovenci pa so imeli že od nekdaj mnogo redovniških poklicev (kot primer naj navedemo goriškega škofa in kardinala Missio. ki je bil doma iz Prlekije). Zanimivo bi bilo tudi zvedeti, od kod je bil doma tisti Istran. Omenjeno Huondrovo delo bi pač ne bilo težko zaslediti v vatikanski ali v kaki dunajski knjižnici.

Važen vir za zgodovinske raziskave v tem smislu je najstarejša nemško pisana misijonska revija »Der Neue Welt-Bott«, ki je izhajala v Grazu in je pri-

SOMERSET MAUGHAM — MECEN REVNIH KOLEGOV

Angleški romanopisec Somerset Maugham je sklenil zapustiti svoje znatno premoženje manj uspešnim kolegom pisateljem. Naznanil je, da bo zapustil vse Zvezi britanskih pisateljev, da bo pomagala potrebnim pisateljem, da jim ne bo treba opravljati literarne dneve.

Maughamove knjige so dosedaj natisnili v nakladi 50 milijonov izvodov in jih predelali v odrska dela, filme in televizijske igre.

Maugham, ki ima sedaj 87 let, se je pred kratkim vrnil iz Južne Francije, kjer je živel mnogo let, v London in dejal, da hoče tam preživeti večer svojega življenja. Svoje »Spomine« je že skoraj zaključil. Romanov ne namerava več pisati, češ da se ne domisli več novih stvari. Sedaj raje potuje in bere detektivske romane.

KULTURNE VESTI

• V njujorškem gledališču na Broadwaju so po petih letih in pol prenehali s predvajanjem glasbene komedije »My Fair Lady« (Moja lepa gospa). Igrali so jo neprestano vsak teden. V blagajno je prinesla tedensko najmanj 20 milijonov lir, določene tedne celo nad 280 milijonov. Filmski posnetek igre je bil prodan za pet milijonov dolarjev. Avtorja Lerner in Lowew sta samo z enim delom postala milijarderja.

Zdaj se pa spomnimo naših peropiscev, ki se jim založbe namrdnejo, če vprašajo nekaj tisoč lir honorarja.

• Prihodnji, to je 12. festival italijanskih popevk v San Remu bo od 8. do 10. februarja. Dne 18. februarja pa bodo naznanili, katere popevke so zmagale. Dopusčenih bo 24 popevk, ki jih bo izbrala posebna komisija. Prva dva večera bodo izvajali po 12 popevk, tretji večer pa bodo ponovili najboljše. Odločala bo publika.

• Xavier Cugat bo spravil na svetovni trg gramofonskih plošč popevko »Molk brez solze«, ki so jo izvajali na zadnjem festivalu v Opatiji. Pela jo bo Abbe Lane ob spremljavi orkestra italijanske radiotelevizije v Rimu in zbora znanega pevovodje Potenze.

• Slovenski pesnik Jože Udovič se je baje končno odločil premagati svoj kompleks in izdati svojo prvo pesniško zbirko. Star je nad 40 let in zelo veliko njegovih pesmi je raztresenih po raznih revijah, delno še predvojnih. Nikoli pa se ni mogel odločiti, da bi jih izdal v knjigi.

nesla med letoma 1728 in 1761 kar 28 poročil iz Paragvaja, med katerimi so jih 17 napisali patri, ki so bili doma iz takrat avstrijskih dežel, med katerimi so bile tudi slovenske. Kot viri bi prišla v poštev tudi naslednja dela avstrijskih jezuitskih patrov iz Paragvaja: P. Sepp »Reisebeschreibung« (1697), P. Henis »Geschichte des Sieben-Missionen-krieg«, O. Pauke »Zwettler Codex 420« in P. Dobrizhoffer »Geschichte der Abiponer« (1783).

O stanju »redukcij« in o jezuitskih misijonarjih tam pišejo tudi naslednja dela: F. Hochwälder »Das heilige Experiment«, F. Lorenz »Die schwarzen Götter« in A. Doiblin »Der blaue Tiger«.

Za kakega slovenskega študenta, ki išče snov za tezo, bi morda ne bil zgubljen čas, ki bi ga posvetil brskanju po knjižnicah in jezuitskih arhivih, da bi nekoliko jasneje osvetlil vlogo slovenskih patrov v jezuitskih »redukcijah«, ki pa niso nikoli predstavljale kake samostojne »utopične« države, ampak so bile le podvržene neposredno kralju. S tem so bili Indijanci obvarovani izkoriščanja in okrutnosti.

To odkritje, na katerega so nas pravzaprav opozorili Avstrijci, ponovno dokazuje, koliko neraziskanega je še v slovenski zgodovini in da je morda prav v misijonarstvu pri Indijancih in pri drugih divjakih že obstajala tradicija, po kateri so se vzgledovali tudi škof Baraga, Knoblar in drugi znameniti slovenski misijonarji in raziskovalci v prvi polovici preteklega stoletja. Kot se zdi, je bilo takrat v Slovincih precej pustolovskega duha.

GOSPODARSTVO

Pridelovanje tobaka ogroženo

Prvi pojavi peronospore na tobaku so bili v Italiji lansko poletje, in sicer po vsej severni Italiji od Tosakne navzgor. Letos pa je peronospora na tobaku razsajala že po vsej državi. Pojavila se je že zgodaj spomladi v semeniščih, pozneje pa na rzasadiščih. Kjer so pravočasno pričeli z bojem proti boleznim, so imeli samo nekoliko manjši pridelek kot druga leta, zato pa mnogo stroškov. Kjer pa so boj proti peronospori zanemarili, so bili skoraj ob ves pridelek. Zato je letošnji pridelek tobaka v Italiji znatno nižji kot druga leta in ne zadostuje za domače potrebe.

Italija pridelala letno od 70 do 80 milijonov kg tobaka, ki ga je plačevala pridelovalcem po 750 lir za kg. Pridelek ostane v skladiščih navadno 3 leta, v četrtem pride pa v prodajo. Cigarete tehtajo navadno po 1 gr in jih torej pride 1000 na vsak kg tobaka. Če računamo vsako cigareto po 5 lir, dobi država za kg cigaret po 5.000 lir. Nekatere cigarete pa so znatno dražje. Od surovega pridelka do cigarete je seveda dolga pot — rekli smo vsaj 3 leta — in stroškov je mnogo. Poleg tega se iz 1 kg tobaka ne dobi 1 kg cigaret, ker je potrebno odbiti rebra in žile in tudi drugače nastane precejšen kaš. Kljub temu ima država znaten dohodek od tobačnega monopola. Zato je razumljivo, če pridelovalci tobaka v sedanjih razmerah — zaradi peronospore — zahtevajo znatno povišanje prevzemne cene.

Proti peronospori na tobaku se borijo z zinebom ali manebom, se pravi z nebakrenimi sredstvi. Uporabljajo pa sredstva za prašenje in za škropljenje, in sicer: v semeniščih, kjer se razvijajo sadike, jih prašijo štirikrat na teden ali 33-krat v 60 dneh. Nato sadike presadijo. V prvih 30 dneh — do osipanja — jih škropijo vsak 3. dan, torej 10-krat. V naslednjih 50 dneh jih zopet prašijo vsak 3. dan, skupaj torej 17-krat. V celoti so torej sadike oprasene 50-krat, poškropljene pa 10-krat. Vse to pa mnogo stane in bo država prisiljena vsaj delno sprejeti zahteve pridelovalcev.

Živalska krma in apno

Z natančnimi poskusi so ugotovili, da starejša goveda, ki jih ne molzejo ali niso breja, le slabo izrabijo apno, katerega dobijo med krmo. Pač pa ga skoraj 100% izrabijo molzne in breje krave ter teleta. To je tudi razumljivo. Breja krava potrebuje mnogo apna in sploh mnogo rudninskih snovi za zgradbo okostja zarodku, to je bodočemu teletu; molzna krava odda mnogo apna z mlekom in to apno mora biti s krmo nadomeščeno; tele pa potrebuje za svoj razvoj tudi precej apna, predvsem za zgradbo okostja.

Kaj sledi iz tega? Da moramo brejim in molznim kravam ter teletom na vsak način preskrbeti dovolj na apno bogate krme, drugače pa moramo krmiti apno v obliki klajnega apna, vitasola ali drugih rudninskih snovi.

Peronospora pa ni napadla tobaka samo v Italiji, marveč tudi drugod. Velikansko škodo je napravila v Jugoslaviji, kjer se je pridelek tobaka skrčil več kot za polovico in je s tem zadan hud udarec tudi jugoslovanski trgovski bilanci, v kateri je izkupiček za izvožen tobak predstavljal zelo važno postavko. Kot prvo pomoč pridelovalcem tobaka je jugoslovanska vlada zvišala prevzemno ceno za 100 dinarjev na kg.

Kadilcem pa se ni bati, da bodo ostali brez tobaka. Predvsem so na svetu precejšnje zaloge tobaka. Italija bo v prihodnjih treh letih gospodarila s tobakom tako kot do sedaj, saj ga ima dovolj v zalogah. Tako je tudi v drugih državah. Za pridelovanje tobaka pa so neomejene možnosti, predvsem v afriških državah, med katerimi v tem oziru prednjači Njassa.

ITALIJANSKO - SOVJETSKI TRGOVINSKI DOGOVOR

Objavljen je bil trgovinski dogovor, ki je bil sklenjen med Sovjetsko zvezo in Italijo ter bil podpisan v Rimu. Dogovor bo veljal za 4 leta. Sovjetska zveza bo dobavljala Italiji letno po 4 milijone ton surovega petroleja, 200.000 ton pšenice, 6500 do 8000 konj za zakol, potem pa še železno rudo, kemične snovi, lan, bombaž, oljate pogače in krmilne moke.

Italija bo dobavljala Sov. zvezi jeklene plošče in sploh valjano železo (od 160 do 220.000 ton), plastične snovi, esence, agrume in mandlje.

EST IN IZSELJEVANJE

Lansko leto (1960) se je izselilo iz Italije v druge države Evropskega skupnega tržišča 141.129 delavcev, in sicer 27.510 iz severne, 14.966 iz srednje, 79.586 iz južne Italije, 19.167 pa z otokov. Od teh delavcev jih je sprejela Francija 43.123, Zapadna Nemčija 94.148, Luksemburška 2.652, Holandska 1.143 in Belgija 63.

ZIVINOREJA NA SVETU

Po podatkih mednarodnega kmetijskega urada (FAO) se je v zadnjih 10 letih živi norejski kapital dvignil, razen pri konjih, ki so številčno padli, od 75.8 milijona na 70.2 milijona glav. Goveda so se pomnožila od 767 na 890 milijonov; ovce od 774 na 967 milijonov in koze od 289 na 341 milijonov glav.

HRANILNA VREDNOST JAJČEVCA IN PAPIRIKE

V Italiji pridelajo letno okrog 2 milijona stotov jajčevca (melančan) in nekaj stotisoč stotov več paprike. V teh številkah pa niso vključeni pridelki v malih družinskih vrtih, kjer se ne prideluje za trg. Jajčevca in papriko gojijo v vseh pokrajinah, razen v Dolini Aosti in v Južnem Tirolu. Največ pridelka pa spravi na trg Campania in v tej največ pokrajina Neapelj, ki pridelala letno do pol milijona stotov jajčevca in 1/4 milijona stotov paprike.

Jajčevca in paprike ne gojimo zaradi njih redilnih snovi, to je zaradi beljakovin, maščobe in ogljikovih vodikov, ker teh vsebujeta obe povrtini prav malo, pač pa zaradi vitaminov in koristnih rudnin. Beljakovin vsebujeta namreč komaj 1.2%, maščobe 0% in 3% ogljikovih vodikov. Vsebujeta pa so razmerno mnogo apna, fosfora in železa ter vitaminov A, B₁ in B₂ ter C. Jajčevca in paprika vsebujeta nadalje precej poživljajočih snovi, ki še niso kemično preiskane.

ŽENA IN DOM

NEGA ROK

Pri opravljanju raznih gospodinskih del, je priporočljivo, da si natakneš, če je le mogoče, gumijaste rokavice, ki bodo branile kožo pred vodo.

Če se pojavljajo po rokah lahke ozeblinice, bodo popolnoma izginile, ako jih boš namazala s benzinovo ali kolodijevo tinkturo. V težjih primerih pa priporočamo, da greš k zdravniku, ki bo nedvomno predpisal zdravljenje s pomočjo ultravioletnih žarkov in istočasno priporočal kopeli z oksidirano vodo na 6 volumnov.

Skrb za roke pomeni tudi skrb za nohte; kot si ne moremo zamisliti lepih ust brez lepih zob, tako tudi ne obstajajo lepe roke brez negovanih nohtov. Zato vsak dan okrtaj nohte z gumijasto ščetko, roke pa drži v topli vodi in milnici. Dvakrat tedensko ispili nohte vedno v isti smeri in pazi, da odtegneš vsakokrat pilo od nohta. Kote nohtov pusti nekoliko kvadratne oblike. Potem ko si vse to opravila, pomoči jih v mlačno vodo, nato jih očisti s ščetko, namočeno v milnici. Roke potem posuši in potisni kožico nazaj z leseno paličico. Ako so nohti na tem, da se prično lomiti, pomoči jih dvakrat tedensko v skodelico, v katero si dala nekoliko mlačnega olja. Zelo dober pripomoček proti lomljenju nohtov je tudi limona; uporabljaš limonine olupke, potem ko si sok že iztisnila in si z njim drgni konce nohtov.

Ako meniš, da ti skrb za nohte odvzame mnogo dragocenega časa, pomisli na tiste ženske, ki imajo nohte tako tanke in mehke, da jim morajo, ako hočejo imeti lepe nohte, posvetiti vsak dan deset minut svojega časa. Morajo jih namreč drgniti v eni sami smeri in se od časa do časa ustaviti, da se nohti ne segrejejo. Nato morajo pomočiti nohte

v mlačno olje, masirati si končnice in zvečer jih namazati s posebno kremo. Končno morajo obvarovati robove s posebnim limom, ki pride nato pokrit z lakom.

Kadar si lakiraš nohte, zapomni si, da je potrebno dati najprej na nohte brezbarven lak, ki jih bo pokril in obvaroval. Če se ti pri tem trese roka, položi jo do komolca na mizo in oddalji prste čimbolj drugega od drugega. Začni najprej lakirati nohte desne roke, ker je ta najtežja. Ko si dala brezbarven lak, počakaj deset minut, da se ta popolnoma posuši, nato si deni raznobaren lak.

Pazi, da pred uporabo stresa stekleničico samo enkrat (če boš več časa stresala, se bodo tvorili v laku razni mehurčki, ki se bodo poznali na nohtu). Potegni lak od spodnjega dela nohta proti koncu in skrbi, da bo barvani del ožji od nohta. Počakaj 10 minut, da se posuši, nato potegni drugič.

Dobro je, če nohte vsaj en dan v tednu ne pobarvaš; tako bodo nohti dihali. Če ti je mogoče, nadomesti takrat lak z dobro masno kremo za nohte. Obstajajo raznobarni laki, a najlepši je še vedno svetlorožnate barve; prilega se vsem, zožuje nohte in ni kričeč.

Ako hočeš popraviti obliko nohtov z lakom, ravnaj se takole:

- okrogli nohti bodo zgedali ovalni, če boš pustila na obeh koncih nekaj belega;
- nohti kvadratne oblike bodo lepši, če boš pustila na koncu nepobarvano belo lunico;
- trikotni nohti se bodo zdeli manj široki, če jih ne boš pobarvala do konca in če jim boš pustila na koncu okroglo obliko;
- ovalne nohte lahko pokrije lak v celoti.

R. B. Ne cvetejo več zame...

S

Neva je mladeniču ponudila ozko roko. Spreletel jo je občutek, kakor da ni ona, ki se zaupa njemu, ampak nekdo drugi. Vendar se ji je zdelo, da se njegova roka po očetovsko oklepa njene.

Prišla sta na lepo jaso, od koder je plaval čaroben pogled na verige alpskih vršacev. Sedla sta v dišečo travo.

»Zdaj pa mi pripovedujte, kako je v vaših ravninah. Drugačni kraji so kot moji domači tukaj, tudi ljudje so bolj zaprti in temačni.«

»Da, da, dosti je bajk in pripovedk. Skoro dvojen obraz imajo ljudje pri nas. Pa neke slutnje nas navdajajo — kakor zdaj mene,« je zadnje besede govorila kot sama zase.

»Kakor sedaj vas? Kaj menite s tem?«

»Saj se ne da povedati z besedami — morda je bolje, da o tem molčim.«

»Vidite, prav tega ne smete. Vse zakopljete sama vase. Skušajte se odkriti kakega človeku, vas bo ozdravilo.«

»Nekaj čudovitega je bilo, ko sem držala svojo roko v vaši,« je obotavljaje se spregovorila. »Zdelo se mi je, da tista ni moja roka, ampak nekoga drugega in vendar da ima tisti človek opravka z menoj. Pa saj je vse skupaj neumnost. Če bi me slišal moj oče, bi se razjezil nad menoj.«

»Se mar bojite očeta?«

»Da — vem, da me ne mara. Vedno si je želel sina. Rodila se mu je pa hčerka, katere ni nikoli razumel, češ da je strahopetna in nerodna. Moje rojstvo je pokopalo njegove visokoleteče misli; zato me ne more. Oh, da bi bila vsaj taka, kot je bila moja mati!«

»Kakšna pa je bila?«

»Nisem je poznala, ker je umrla ob mojem rojstvu. Pripovedujejo pa vsi o njej, da je bila polna življenja in zelo lepa. Če na to pomislim, že razumem očeta.«

»Vaše globoke temne oči mi vse to razodevajo. Pa gospod in gospa, ki potujeta z vami, ali so vaši sorodniki?«

»Ne pravzaprav — stric Jerko in teta Janna sta zelo dobra prijatelja mojega očeta. Vzela sta me s seboj. Saj se še sama čudim, kako je oče sploh dovolil, ko me ima

pa vedno za tako čudaško in zasanjano. Po cele ure lahko sedim in strmim v lepo pokrajino, ne da bi o čem mislila. Očetu je pa to zoprno.«

»Tudi jaz sedim prav tu včasih po cele ure in mislim in sanjam. Kot vidim, niste imeli lepe mladosti, kaj ne?«

»Doslej sploh nisem vedela, čemu bi bil človek vesel,« je tiho odvrnila.

»Doslej? Ali zdaj veste?«

»Oh, da, saj smem v to krasno okolico, ven iz vsakdanjega okolja, ki me je naredilo tako boječo in mrko.«

»Bojite se očeta. Morda še česa drugega?«

»Da, tam na našem barju je vse tako skrivnostno. Vi pa tega ne morete razumeti, ker je tukaj vse tako svetlo in prijazno,« je dejala.

»Povsod je svetlo in prijazno, če človek tako gleda,« je pripomnil živko in je uprl vanjo svoje tople oči. Ko ni deklica nič odgovorila, je nadaljeval: »Vesel človekov značaj je gotovo dokaz, da je preživel srečno mladost. Pri vas pa ni bilo tako. Vendar se morate rešiti črnogledosti. Skušajte, da bi vam ta lepa gorska pokrajina vlila kaj veselega v srce. Laže vam bo.«

Neva je molčala. Toda, kako naj vse pojasni mladeniču, ki gotovo misli dobro z njo? Rodila se je v takem okolju, ki ji bo vedno sovražno.

Počasi in oba zamišljena sta se odpravila v vas.

—0—

Že naslednji dan je Nevino čakalo presečenje. Stric Jerko je prejel pismo od njegove očeta. Poklical je k sebi dekle, ki je v strahu opazilo stričev resni obraz. Gotovo jo kliče oče nazaj domov. Kako neki bi ji mogel pustiti, da bi uživala še več tako lepih dni, si je mislila.

»Nikar tako začudeno ne glej,« jo je potolažil stric. »Piše mi tvoj oče, kar te bo gotovo začudilo. Poročil se bo!«

Sprva ni niti razumela: »Kdo se hoče poročiti?«

»Tvoj oče, Neva. Naroča mi, naj ti to povem.«

»Kako pa je prišel na to misel, striček, saj ni nikdar razmišljal o čem podobnem.«

»Povedal ti bom kar odkrito, draga moja. Želi si dediča. Zato tudi ni prodal posestva tvoje matere, ampak ga je dal le v najem, da se ohrani delež zate, če bo imel sina. Sicer je pa še kar prav zate. Ne bo več imel toliko časa, da bi se brigal za hčer; bolj svobodna boš. Predlaga celo, da smeš ostati še kaj časa tukaj, tudi ko bova midva z ženo odšla. Bržkone bi rad bil čez zimo sam z novo ženo doma.«

Nevi so se kar širile lepe oči od začudenja.

Kazale so, da bi se rada sploh ne vrnila več domov. Kar odločno je rekla: »Oh, kar odpiši, da rada ostanem tukaj, dokler me ne bo poklical.«

Jerko je pomenljivo pogledal deklico. Dobro je vedel, kdaj bo Friderik poklical hčerko. Kadar jo bo prisilil, da jo omoži! Vsekakor je pa Nevi prizelel, naj bi ostala v teh krajih, ki so ji že vračali rdečico v blede obraze.

Popoldne naslednjega dne je Neva zopet šla ob potoku proti gozdiču. Ni si hotela priznati, da upa na srečanje z Žitkom. On pa je že korakal po stezi navzdol, da sta se prav na mostiču srečala.

»Spet imate tako resen obraz,« jo je pozdravil. »Saj je vse tako lepo v zgodnji jeseni.«

»Saj je vse tako lepo v zgodnji jeseni.«

Ona pa je molčala in nehote sta oba krenila po poti proti gozdu. Šele ko sta sedla na včerajšnji prostor, je Neva nenadoma povedala, da bo smela še vso zimo ostati tam in da komaj čaka, ko bo videla te smreke v snežnem blesku.

Žitko jo je začuden pogledal. »Mislil sem, da boste ostali samo nekaj tednov.«

»Danes mi je stric povedal o očetovi poroki in da bi rad prebil zimo z drugo ženo, brez mene.«

Še preden je mogel mladenič kaj odgovoriti, se je v deklici pojavila iskra tiste življenjskosti, katero je gotovo podedovala po materi. Kar izbruhnilo je iz nje: »Oh, da bi mi ne bilo treba sploh nikdar več v tisto mračno in neprijazno hišo. Rada bi živela vesela kot drugi ljudje.«

»Kaj ne ljubite rojstnega kraja? Saj to ni v skladu z vašim značajem.«

Neva je stresla s kodri. »Ali naj vam povem, kakšna usoda me čaka, če se povrnem domov? Zame rožice ne cvetó, niti življenje ne.«

Iz njenih oči je bliskal obup v svet.

(Dalje)

Njegova fantazija je mrzlično delovala, da bi mu ustvarila privide zemeljskega življenja, kakršnega bi lahko odkrili ob pristanku. Toda prvokrat v vsem svojem življenju je začutil vso šibkost človeške fantazije. Njegovi možgani kratkomalo niso bili sposobni, da bi producirali dovolj predstav o tistem, ali da bi predstave njegove fantazije dovolj odmaknili od tistih predstav zemeljskega življenja, ki so jih odnesli s seboj na vesoljsko potovanje.

Na sejah štaba so razpravljali o tem in se strinjali v mnenju, da bodo morali biti od pristanku zelo previdni. Za človeštvo na Zemlji bodo pomenili popolne tujce, bitja, ki so prispela iz vesoljstva. Verjetno bo vedel za odpravo, ki je pred kakimi deset tisoč leti odletela v vesolje, le kak učenjak, brskač po starih papirjih — če ne bo imel vse skupaj le za izmišljotino. Lahko, da so dale oblasti Enotnega sveta uničiti vse dokumente o odpravi in tako se sploh nikomur niti ne sanja več o tem, da kroži nekje po vesolju majčkena podružnica Zemlje.

Povzatek iz vesolja

E. Z.

32.

Štab je sklenil nekaj časa križariti po Osončju in se le postopno približevati Zemlji, da bi imeli tako priložnost čimbolj spoznati življenje na njej. Po tistem, kar bodo lahko ugotovili s prestrezanjem radijskih in televizijskih oddaj — v tej ali oni obliki take oddaje vendar morajo obstajati — bodo odločili, kaj storiti: ali očitno pristati in vnaprej obvestiti človeštvo o svojem prihodu, ali pa se naskrivaj izkreati na kakem skritej kraju, morda na kakem Oceanu, v visokem gorovju Himalaje ali And, na Groenlandiji, ali pa tudi na Južnem tečaju.

Vse pa je bilo strah pomisliti na to, da bi našli Zemljo prazno.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Nogometna ekipa brez igralcev

Največjo nogometno igrišče v Severni Irski je v Belfastu in lahko sprejme do 45.000 gledalcev. Ze 12 let pa ga imenujejo »stadion duhov«, kajti igrišče pripada nekdanjemu nogometnemu prvaku Irske Belfastu Saltiku. V tej zvezi moramo omeniti, da je leta 1949 na tekmi med Belfastom in njegovim mestnim tekmeccem prišlo do pretepa. Za kazen je nogometna zveza prepovedala klubu Belfast, da sme štiri tedne igrati na svojem stadionu. Toda vodstvo kluba se s to odločitvijo ni strinjalo in je ostro protestiralo. Ker zveza ni popustila, je nastal spor, tako da je vodstvo kratkoma razpustilo nogometno ekipo.

Ker je stadion v Belfastu največji v državi, se ga poslužujejo razni klubi in tudi zveza, kadar prireja mednarodne tekme. Pravno pa je klub Belfast Saltik še vedno lastnik stadiona in zato prejema najemnino. Odborniki se zberajo od časa do časa na seji, kjer razpravljajo samo o eni točki dnevnega reda — poročilo blagajnika, ki je zelo razveseljivo, ker se je skupna vsota prejemkov dvignila že na skoraj milijardo lir. Nogometna zveza Severne Irske je že večkrat opozorila vodstvo Belfasta, naj zopet prične z aktivnim delom v klubu. V odgovor pa dobi pismo vedno enake vsebine: prekličite nepravilno odločitev in pripravljene smo ponovno sestaviti ekipo, ki bo osvojila prvenstvo Irske. Zveza odgovarja: zadeva je že zdavnaj pozabljena in je zato brezpredmetna. Trmasti odborniki pa se s tem ne zadovoljujejo in tako se »papirnata vojna« nadaljuje, blagajna se polni, gledalci pa zaman čakajo, na »stadionu duhov« nastop ekipe Belfast Saltik.

NOGOMET OSVAJA KUBO

Dokler je bila Kuba pod ameriškim vplivom, je bil na tem otoku najbolj privlačen tisti šport, ki je prevladoval tudi v ZDA. To sta bila boks in košarka. Kuba je v svetovnem merilu dosegla največje uspehe v boksu. Dala je mnogo svetovnih prvakov, a ti so nastopali izključno na odrih ZDA.

Kubanski predsednik Fidel Castro, ki je bil nekoč igralec košarke, se je v zadnjem času ogrel za nogomet in v zadnjih časih je nastala na Kubi prava nogometna ofenziva.

Prvo nogometno tekmo so na Kubi odigrali že leta 1907. To igro so vpeljali na ta otok študentje iz Madrida. Toda pravega razvoja nogomet ni mogle doživeti, ker so vodilni krogi podpirali samo tiste športe, ki so bili popularni v ZDA. Zdaj je nogomet začel z neverjetno naglico osvajati Kubo, ta-

Obvestilo kmetovalcem na Tržaškem

Kmetijsko nadzorništvo v Trstu sporoča, da je 21. t. m. pričelo sprejemati prošnje za brezplačno nakazilo selekcioniranega semena povrtnin. Prošnje bo sprejemalo, dokler se ne bo izčrpala v ta namen določena vsota.

Opozarja tudi, da bodo deležni omenjenega razdeljevanja samo tisti kmetovalci-vrtnarji, ki pridelujejo povrtnine za domači trg in za izvoz, a bodo izločeni tisti prosilci, ki pridelujejo povrtnine samo za domačo potrošnjo.

V poštev pridejo torej samo prošnje, ki jih predložijo vrtnarji, kateri imajo izkaznico za vstop na sadjarskovrtnarski trg na debelo.

PRVI NATEČAJ ZA IZBOLJŠANJE KOKOSEREJE

Zaradi važnosti, ki jo je v naši pokrajini zavzela kokošereja, razpisuje Kmetijsko nadzorništvo natečaj za izboljšanje kokošereje.

Za natečaj, katerega namen je vzpodbuditi kokošereje, da si nabavijo nove kokošnjake in izboljšajo rejo, je na razpolago 300.000 lir iz sklada Tržaške hranilnice. Prva nagrada znaša 50.000, četrta pa 20.000 lir.

Natečaja se lahko udeležijo vsi kmetovalci-kokošerejci, ki redijo najmanj 20 kokoš-jajčaric, ki nameravajo zgraditi primerne kokošnjake ali izboljšati že obstoječe ter nameravajo pričeti z racionalno rejo perutnine.

Prošnje je treba predložiti do 31. decembra na Kmetijsko nadzorništvo — živinorejski oddelek — Trst, ulica Ghega 6, kjer se lahko dobijo tudi vsa potrebna pojasnila.

ko da ima že preko 300 nogometnih ekip in prav toliko igrišč. Izdajajo mnogo brošur, knjig, slik in filmov ter vse to razpošiljajo po vsej deželi. Tudi radio in televizija uspešno pomagata pri tej propagandi.

Mihaličeve „žrtve“

O jugoslovanskem tekaču Mihaliču je znano, da je nekoč v Kranjski gori zakrivil smrt nekega psa. Ko je namreč Mihalič treniral, se je pes spustil za njim, a ni vzdržal hudega tempa popularnega maratonca ter žalostno poginil.

Ista usoda pa bi v Kranjski gori kmalu kasneje doletela tudi neko divjo svinjo. Mihalič je tekkel skozi gozd, kjer se je nenadoma pojavila divja svinja in stekla za njim, ter ga hotela napasti. Mihalič pa je povečal hitrost svojega teka in tako prisilil svinjo, da je odnehala.

Ko so ga prijatelji vpraševali, kako to, da svinji ni prizadejal nič hudega, je Mihalič dejal: »Dovolj je, da sem uničil eno žival, ni treba, da jih uničujem kar po vrsti, saj se že tako ne morejo z menoj kosati.«

SPORT IN PAMET

Med športniki še vedno ni razčiščeno vprašanje, ali so za vrhunske izide bolj primerni telesno močnejši ljudje z manjšo inteligenco, ali narobe. Zdravnik atletske reprezentance SZ dr. Hajsler meni, da je inteligenca za športnika mnogo važnejša od telesne moči, ker »pameten« športnik lahko izvleče iz svojega telesa mnogo več tudi na športnem področju.

ZAJEC NAMESTO ŽOGE

Zgodilo se je že, da se je na tem ali onem nogometnem igrišču pojavila kakšna žival in naredila zmedo ter morda celo povzročila gol. To, kar se je zgodilo nedavno v kraju Salinac pri Smederevu (Jugoslavija), pa je nekaj posebnega. Na tekmi, kjer je igralo moštvo Zmajevica, se je nenadoma pojavil divji zajec. Nekateri igralci so se pognali za njim in pustili žogo, zajec pa je smuknil proti vratom Zmajevca, tako da je tudi vratar pozabil na žogo. V krasni paradisi se je vrigel in ujel zajca. Seveda je moral kasneje spustiti, da ne bi kršil lovskega zakona o zaščiti divjačine.

Dan Waern plačan amater

Visoki zaslužki, ki jih je zadnja leta imel najboljši švedski tekač Dan Waern, niso začeli zanimati samo švedske športne zveze, temveč zdaj tudi davčne urade.

Waern, ki je naslednik slavnih tekačev, kot sta Haegg in Andersson, in ki je lani v Rimu osvojil četrto mesto v teku na 1500 m, je postal središče pozornosti švedske športne javnosti. Neki časnikar je namreč odkril njegove ogromne zaslužke, ki daleč presegajo meje že tako »skrhanega« amaterstva v vrhunskem športu. Za vsako tekmovalje je namreč prejemal okoli 1000 kron (150.000 lir). Obračuni so bili nekako takole sestavljeni: 200 kron za potne stroške, 50 kron za taksi, 400 kron za nastop, 200 kron je znašala nagrada in 150 kron ostali stroški. Pri tem moramo pomisliti, da je bil Waern atlet, ki je imel rekordno število nastopov v vsaki sezoni. Tekmoval je tudi trikrat na teden in zato so se vsote močno kopičile. Atletska zveza je Waerna časno odstavila. Sedaj se je pa pojavil še državni urad, ki zahteva, naj Waern od vseh prejemkov plača davek. Njegov odvetnik pa trdi, da je denar, ki ga je Waern prejemal za stroške, nujno potreben, ker vrhunski športnik mora imeti udobno življenje, in vrh tega denar za nastope in nagrade ne more biti obdavčen. Za mednarodno olimpijsko zvezo je zadeva nekoliko bolj zapletena, ker je Atletska zveza Švedske začela zagovarjati Waerna, češ da tudi vsi ostali atleti na svetu prejemajo denar za nastope. V ZDA je javna tajnost, da dobivajo atleti visoke denarne nagrade za nastope v dvoranah. Celotno v Angliji, v trdnjavi amaterstva, dobivajo atleti denar. Predsednik švedske športne zveze trdi, da denar ne podira idealov, ker tudi veliki umetniki prejemajo mastne vsote za svoje nastope. Danes so vrhunski športniki virtuozji, ki mnogo žrtvujejo in katerim pripada odškodnina za zamujeni čas. Prav bi bilo, če bi mednarodna zveza

Žoge - hitre kot letalo

V športni tehniki so statistiki izračunali različne hitrosti, s katerimi se gibljejo žoge v različnih športnih panogah. Pri tem so dobili nekatere prav zanimive številke, ki nam zgovorno pokažejo, s kakimi velikimi hitrostmi morajo športniki računati pri raznih športih.

V hokeju na ledu, ki ga označujejo kot najhitrejšo športno igro, se giblje puck po ledeni plošči s hitrostjo 130 km na uro. Mnogo hitrejša je teniška žogica. Izračunali so, da pri močnem udarcu lahko doseže žogica tudi hitrost 190 km/h. Skoraj neverjetno pa se nam zdi, da leti mala celuloidna žogica za namizni tenis pri še tako ostrem udarcu le 10 km/h.

Kakšno izredno sposobnost reakcije mora imeti vratar pri nogometu, če pomislimo, da doseže nogometna žoga pri streljanju enajstmetrovke hitrost 80 km/h. Za boks pa naj služi ta podatek: boksar »deli« udarce s svojo pestjo v hitrosti 50 km/h. Metalec krogle zaluča težko kroglo s hitrostjo 44 km/h.

Rekordno hitrost so vsekakor zabeležili pri golfu; 45 gramov težka in 4 cm velika žogica za golf doseže pri udarcu s palico hitrost 320 km na uro, kar je že hitrost potniškega letala.

BAKLA PO »SVILENI POTI«

Prireditelji tokijske olimpiade nameravajo prenesti olimpijski ogenj iz Aten na Japonsko po tako imenovani »svileni poti«, ki jo je pred mnogimi stoletji opravil znani raziskovalec Marco Polo. Po tem načrtu bi štafeta z baklo šla skozi Sirijo, Irak, Iran, Afganistan, Indijo, Burmo, Vietnam, Kitajsko in Korejo do Japonske. Največ težav bodo imeli najbrž s Kitajsko, saj je znano, da je ta izstopila iz Mednarodne olimpijske zveze.

Konj alkoholik

Med angleškimi konji je v zadnjem času najbolj znano ime Daster. Ta konj je v nekaterih zadnjih dirkah dosegel presenetljive uspehe. Njegov trener trdi, da so ti uspehi konja posledica piva. »Pred nekaj meseci« pripoveduje trener, »sem Dasterju slučajno dal steklenico piva in opazil, da jo je zelo rad popil. Ko sem mu kasneje pred tekmi dal po dve steklenici, je začel dosegati velike uspehe. Sedaj mu dajem pred vsakim nastopom tri steklenice piva.«

določila, koliko atleti lahko prejemajo. Svedsi so prepričani, da bo Waern ostal amater in da bo prav njegov primer odločilno pripomogel, da bo mednarodna atletska zveza spremenila stališče o tej zadevi.

— 0 —

ATLETSKI TRENERJI ZA NOGOMETASE

V Avstriji je v zadnjih mesecih izredno naraslo povpraševanje po atletske trenerjih. Avstrijska nogometna zveza bo namreč plačala vsem klubom I. lige posebne atletske trenerje, ki bodo kondicijsko pripravljali nogometase. Do te odločitve so prišli letošnjo spomlad, ko je zdravnik avstrijske nogometne reprezentance dr. Jelinek ugotovil, da nogometasi sploh ne znajo racionalno teči in da so kondicijsko slabo pripravljani. Prvi so se tega lotili nogometasi Vienne in uspehi so bili takoj vidni. Po nekaj začetnih težavah je Vienna postala klub, ki je v neverjetno ostrem tempu vzdržal vse prvenstvene tekme in dal največ golov.

ZDRAVILO ZA TOČNOST

Svetovna rekorderka in večkratna olimpijska zmagovalka Wilma Rudolph je zelo neredna in rada zamuja treninge. Toda njen trener je strog in je sklenil, da jo bo tega odvadil. Zapretil ji je, da bo morala za vsako minuto, ko bo zamudila trening, preteči 400 m. Wilma tega ni vzela resno in je pred dnevi zamudila pol ure. Toda trener se ni šalil in Wilma je ta dan poleg rednega treninga morala preteči še 12 kazenskih kilometrov. Naslednji dan je Wilma prišla na stadion pol ure prej.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

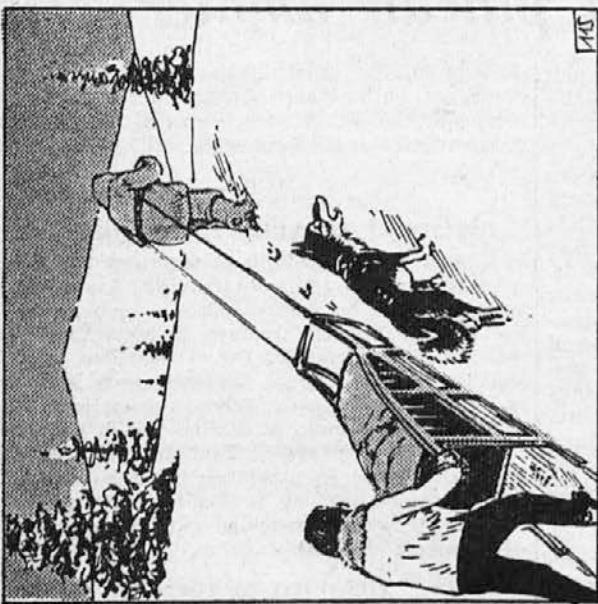
Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

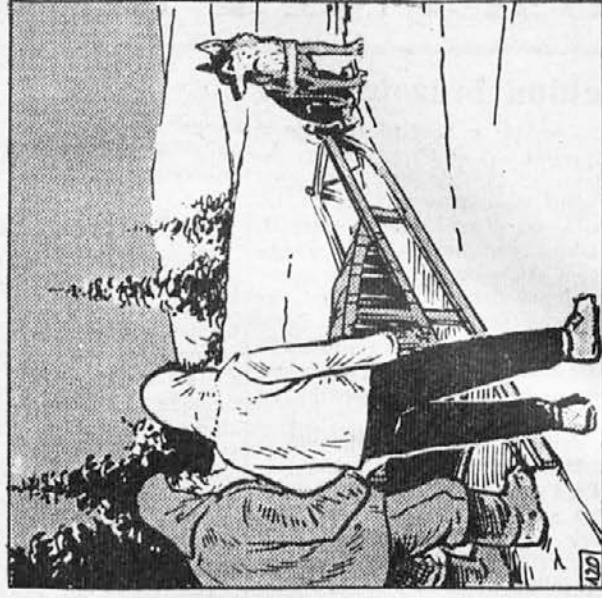
117. »Žal mi je, stari prijatelj, toda jutri boš moral pred sani. Jutri zvečer moramo priti do reke. Če ne...« in zaskrbljeno umolknil. Naslednje jutro se je Kazan prestrašil njegovega bledega, upadlega obraza. Kasljanje je preslo v dušče hropenje in Kazan se ni upiral, ko ga je starec vpregel pred sani. Vedel je, kaj je njegova dolžnost.

116. Kar mu je pozornosti še ostalo, jo je posvečal malemu krznenemu svežnju na saneh. Kadar se mu je previdno in prijazno približal, ga je Jeanne veselila pobožala. Njena prijaznost mu je vlivala novih moči za utrudljivo pot. Končno se je spustila noč nad napornim dnevom. Po večerji se je Radisson približal Kazanu in mu rekel:

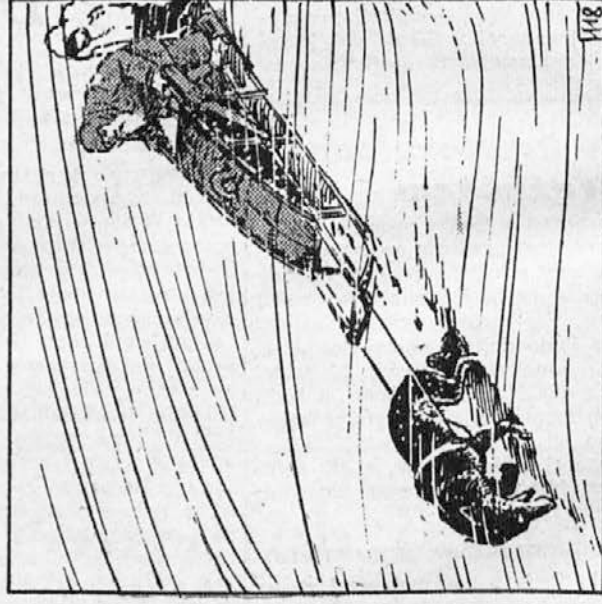
115. Počasi so se premikale sani za oslabelem možem. Jeanne je zaskrbljenost za očeta jemala moč. Se Kazan, ki je stopal ob saneh, je vedel, da stari dobri mož ni govoril resnice. Njegov nagon ga je svaril. Oprezujoče je vohljaj na vse strani, da bi prepoznal in prepoznal tajinstvene sence, ki so grozile, da bodo zadušile uboega bolnega moža.

120. »Jeanne, na reki me boš morala spominjati na slaba mesta ledu. Saj veš, kajne, sneg in led sta nad takimi luknjami bolj bela kot drugod. Ne pozabi na to.« — »Da, oče...« Pierre se je izmučen obrnil in šel h Kazanu: »Se dva dni, še štirideset milj, prijatelj stari, samo še dva dni vzdrži!« Zalostna, turobna in skrivnostna je bila nočna tema.

119. Ko so v poznem popoldnevu prišli do male jase v gozdu, je starec obstal. S tresočo se roko je pokazal hčeri: »Tam zadaj je reka, Jeanne. Tukaj bomo prevedrili vihar. Poglej, zdaj smo že skoraj doma. To je naša reka. Če bi morala sama na pot, saj veš, kajne, ob reki navzdol? Stirideset milj še, vedno ob reki, prav do naše hišice, se spominjaš?«

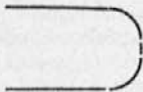

118. V mrzlem dnevju so počasi napredovali. Kazan je bil že utrujen in stari mož mu ni mogel veliko pomagati. Popoldne je zadivjal vihar. Močan snežni metej jih je prisilil, da so obstali pod visokimi smrekami. Toda Pierre je moral dalje. »Do reke, do reke!« je uporno ponavljal, ko se je s kompasom v roki prebijal skozi snežni somrak.

Za
naše
najmlajše

20

PO
POVESTI

J. OLIVERA
CURWOODA

RIŠE:
M. MUSTER